

Ранно детско развитие - добри практики при работа с деца от 0 до 6 годишна възраст

Early childhood development - best practice supporting children development

Силвия Стаменова

Член на УС на Асоциация на българските училища в чужбина

За начало нека се пренесем мислено във времето на нашето детство или си представим образованието в България след 5, 10 или 20 години. Какво виждаме, усещаме и чуваме? Щастливи, можещи и мислещи деца, уверени в себе си, изпълнени с удовлетворение при работа в екип - това искаме, нали?

Ранното детско развитие е ключът към това бъдеще и то е свързано с физическото, интелектуалното, психоемоционалното и естетическото възпитание на детето.

Всеки родител или учител би могъл да развива творческите възможности на децата, да запази жаждата им за знания. Тайната за развитието на умствените способности на детето се крие основно в неговия личен опит през първите три години от живота му. Всяко дете носи вродено любопитство и тази ежедневна жажда за знание е добре да бъде подкрепяна в семейството. Новороденото бебе е добре да расте в благоприятна среда, обогатена примерно с цветен таван, пъстри тапети, красиви картини, класическа музика, четенето на приказки от двата родители и т.н. Докосването от най-ранна възраст до различни материи - дървени, гладки, стъклени; тъкани - коприна, вълна, памук и др., стимулира развитието му. Особено важна за бъдещото развитие на детето е усъвършенстването на финната моторика.

За първото запознание с чужди езици най-подходяща е възрастта на детето до 3 години. В това отношение двуезичните деца са привилегирани - от раждането си те слушат, а по-късно разбират и проговарят най-малко на два езика. Децата „разбират“ чуждия език на интуитивно ниво.

В края на 40-те години на 20 век в САЩ е създаден Институт за развитие на човешкия потенциал. Д-р Глен Доман и неговите сътрудници се занимават с лечение и обучение на деца с различни мозъчни травми. В резултат на тяхната работа са създадени методики, показващи удивителни резултати. В основата на техните разработки лежи откритието, че чрез здравите части на мозъка могат да се въздействат на увредени. Например при деца с проблеми с опорно-двигателната система се стимулира зрението чрез показване на карти с букви, думи и съответни картинки. Впоследствие учените установават, че тези 4-годишни деца могат да четат и смятат по-добре от 7-годишни здрави деца. Според Доман всички деца се раждат с потенциала на Леонардо – няма значение къде си роден и кои са родителите ти. Достатъчно е да ти бъде даден шанс да развиеш способностите, които по рождение притежаваш.

Сравнение на клетките на главния мозък на новородено и възрастен човек показва, че при процеса на развитие на индивида между невроните се образуват особени мостчета. Клетките на главния мозък сякаш протягат малки клонки едни към други и образуват мрежа от нови връзки. Периодът на формиране на тези връзки е най-активен до 3-тата година на детето – образуват се 70-80 процента от тези връзки. Децата до тази възраст са способни да усвояват няколко езика едновременно. След 3-тата година в този сложен процес се включват и челните дялове на мозъка. Детето развива своите способности за мислене, творчество, чувства. Възниква необходимост от съобразяване с неговото мнение.

Развитието на детето над 3-годишна възраст може да бъде подкрепено с комбинирани приказки – смесване на ситуации и герои от различни приказки, например „Тръгнала Червената шапчица и срещнала трите прасенца.....”. Това подпомага и развитието на чувството за хумор на малкото дете.

От особено значение е ранното научаване на буквите и последващите възможности за самостоятелно четене.

Различните игри с букви също допринасят за бързото и лесно запомняне на азбуката:

- Изрязването на картонени букви и залепването върху на различни дребни предмети – С-семки, М – мъниста, К – копчета и т.н.
- Родителят/ учителят изписва с пръст върху гърба или дланта на детето съответната буква.
- Рисуване на буквите със затворени очи. Даваме на детето лист хартия и молив. Детето със затворени очи, държейки листа изписва буквата. Смисълът на това упражнение е детето първо да си представи буквата, а след това да я изпише на листа.
- Поставяме в съд или платнена торбичка пластмасови или дървени букви. Детето изтегля буква със затворени очи и я разпознава чрез опипване.

Ето и няколко лесни начина да научим азбуката с децата:

Да повторим азбуката и да произнасяме буквите:

- много тихо;
- или с тънък гласец;
- много бавно или много бързо;
- на висок глас;
- подскачайки като зайчета;
- пляскайки след всяка буква;
- марширувайки в определен ритъм;
- подскачайки на един крак;
- пеейки мелодията на любима песен.

Измислянето на смешни имена - добавяне на изучаваната през деня буква към името на детето например - Ани – се променя на Б-ани, В-ани, Г-ани, Д-ани, или Кучето става Б-уче, В-уче, Г-уче и т.н.

Лесен и занимателен начин е например използването на дъска и туба с крем за бръснене – детето рисува с всички пръсти последователно или едновременно, наслаждавайки се на творческия процес. Или игра с оризови или бобени зърна – изписване на букви и други.

И накрая бих искала да пожелая „УЧЕТЕ СЕ ЗАЕДНО С ДЕЦАТА СИ”.